

Nemzeti Társalkodó

HOLOZSVÁRT

28-ik szám.

PÉNTEKEN,

Jul. 12én

1

8

4

4.

Tartalom: O'Connell Daniel. Vak Arszán. Hős költemény. Kolozsvári labdacok.

O'CONNELL DANIEL.

Ha egy férfiú nagyságának mérlegéül azon jötevő befolyást vesszük föl, melyet az embertársaira 's általok az utóvilágra gyakorol, akkor valójában alig tudjuk, ha a' férfiúnak, kinek életét röviden rajzolandók vagyunk, akárkit is, bármely korszakból és nemzetből, nem hogy elébe, de csak melléje is tehetünk: annál kevésbé feldönthető ezen itélet, minél nagyobb szellemi és erkölcsi erőfeszítésre vala szüksége Irland hősenek a' végre, hogy olly kicsin és csekélyszerű alapon, millyet egy két század óta nyomott nép szellemi és erkölcsi minősége nyujta öneki, a' jótétemények és dicsőség olly óriási épületét emelhesse föl. Már a' tizenkettődik század közepén kezdődnek az angolnépnek a' szomszéd zöld sziget meghódítására czélzó kísérletei. Teljes meghódítása azonban, a' számtalan ir királyocskák szünet nélküli villongásinak daczára, nem elébb történt, mint csaknem öt századig tartott szörnyü vérengző küzdelem után, melyet méltán tekinthetni zárköve gyanánt a' népek ama nagyszerű mozgalmának, melly a' Celta-faj önállóságát eu-

ropai nyugaton megsemmisíté 's az ottani uralkodást a' germánok kezibe adá. E' harc még kegyetlenebbé lön azáltal hogy vége felé a' politikai háboru vallásivá változék. Erzsébeth királynő bánásmódja, ki olly örömet nevezteté magát szüznek, annál inkább érdekel azért mentséget, mert neki egykor személyesen saját hiteért olly sokat kellett volt szenvedni, aztán mert országát mint szintén a' protestantizmust a' szent szék és ennek hű vazallja, Fülep spanyol király részéről, a' legnagyobb vész fenyegeté. A' catholicus Irlandot okvetetlenül megkelle teljesen hódítani, 's minden csak gyanitható ellentállást is eleve megfojtani. Legalkalmasb eszköznek látszék e' végre, az irt saját honában hontalanná tenni. Hatszázezer hold föld ragadtaték ki a' tulajdonosok kezéből 's osztaték föl az angolszász eredetü gyarmatosok közt. A' szüz királynő utódai I Jákob és I Károly tovább mentek az elkezdett uton. De legmagosb fokra jutott a' jóságok elkobzása, midőn a' gyáva I Károly megöletése után, egy nem kevésbé nevetéséges protestantizmus mint durva demokracizmus az angol statushajó kormányát hatalmába ejtvén, az irek O' Neill vezérlete alatt elvesztett szabadságukat újból visszanyerhetni vélek, 's több mint 12,000 angol és skót telepedőt meggyilkoltak. A' Cromwell vaskezelenyomá majd az írlandi fölkelést, 's több

mint fél millió ir, minden nem és-életkorkülönbség nélkül esék áldozatul az angolok öldöklő dühének. 10 millió hold földnél többet kobzottak el. Ujabb kobzások következtek, midőn az irnép II Jákob fölkelését pártolá; 's azon 14 millió hold földből, melylyet az irek hajdonta birtak, végtére alig maradt nekik 1 millió.

Ezen kirablásokkal egyenlő lépést tartott az egyházi szabadságnak (szelidebb kifejezéssel élve) megszorítása. Katholicusnak lenni bűn vala. Egy katholicus sem juthatott valamely közhivatalra, egy sem lehetett protestansnak örököse; a' katholicus apa kéntelen volt protestánsná lett fiának rögtön egész vagyonát általengedni. Még csak egy tisztességes lóra sem volt szabad a' katholicusnak ülni, olyanra, melly öt fontnál drágább volt; 's ha úgy akarta a' vakaset, hogy egy jó lovu katholicus egy rossz lovu protestánsnal találkozzék, ennek joga volt amazt cserére kényszeríteni minden kárpótlás nélkül. Legrosszabbul bántak a' clerussal. A' főbb rangu papságot mind elűzték, 's csak az alsóbbat,—de azon föltétel alatt hogy koldus legyen, egy koldusseréggé süllyesztett közönség jótékonyására szorulva,—tűrték el. Dézmával olly papságot kelle táplálni, mellyet a' nép lelkéből utált. 'S mindezt törvéynél fogva. És még is boldognak tartotta volna magát a' nép, ha hogy e' törvényes nyomtatás mellett nem lett volna kéntelen még egyes protestansok és protestans hatóságok égbekiáltó kegyetlenségeit szenvedni.

Természetes következménye volt mind ennek olly szörnyű elszegényedése az országnak, mellynek sehol és soha nem volt párja a' történetekben. Mindamellet saját parlamentje volt Irlandnak, a' mellybe juthatás ugyan protestans eskükhöz vala köttetve, de a' melly elég erővel birt volna még azon esetben, — ha a' protestansok egykor oda jutandanak, hogy saját igazi hasznukat átlássák, — az ország szerencsétlen állását megorvosolni. De tünni kelle ezen végreeménynek is.

1760ban egy szövetség alakula Irlandban, melly célul tűzte vala ki magának, a' mélyen megsértett népjogot a' protestans papokon 's a' leggonoszabb elnyomókon halállal boszulni meg. Ezek valának az ugynevezett fehérfiúk (White boys). A' tőlök való félelem annál nagyobb volt, minél titkosabb vala eljárásuk,

's minél elérhetlenebbek voltak az igazság karjától a' gyilkosok. Ugyan a' korban támadtak föl az angol telepek Északamérikában, 's a' szabadság ragályos mérgetőli félelem valamivel engedékenyebbé tette Angliát az irek iránt. A' bérlet ideje megnyújtaték a' katholicusoknak, 's megengedettett nekik fekvő birtokot szerezni, 's a' habeas corpus acta kiterjesztetett Irlandra. Ezzel azonban nem vala megelégedve a' nép; kívánta egyebek fölött a' parlament helyesebb rendezését, a' választói jognak a' katholicusokra is kiterjesztését 's a' t. A' francia forradalom kiüte, 's oda valának az irek szemei függesztve. Keletkezék az egyesült irek szövetsége, melly Frankhonnal viszonyba lépe; egy francia hajóseregnek kelle Irlandba kiszállni. Ámbár hajótörést szenvedte az egész terv, lön még is annyi sikere, hogy valamivel engedékenyebb lett Anglia a' szomszéd szigetföld iránt. A' katholicusoknak nyitva lön az ügyvédségre 's néhány csekély hivatalokrai menetel; de e' mellett fel lön oszlatva az egyesült irek szövetsége, lefegyverezve a' polgárság 's örserreg rakva a' városokba. A' francia flotta elveszté bátorságát 's az irhoni partokat elhagyá. Mindez csakugyan nem gátolható egy rettenetes támadásnak kitörését 1798ban, mellynek elfojtása több mint 30,000 emberéletbe került a' két félnek. Az angol kormány azonban átlátá, mikép egyes bármilly vérengző győzelmek által is semmi sincs nyerve Irlandban. Tökéletes letiprása az irhoni önállóságnak, az ir parlament feloszlatása által, 's ennek az angollali egyesítése, látszék legjobban czélhoz vezetni. Az e' tárgyban indítvány 1799ben téteték, 's az eleinte kemény ellentállás daczára is, azon ígéret által, miszerint az irnép az angollal teljesleg egyenlővé fog tétetni, 's — a' legroppantabb megvesztegetés által, mellyre a' parlamenttől kárpótlási pénz czime alatt 1 millió fontnál több volt engedve, következő évben keresztül mene. Az irhoni parlament 52 ir földesurnak a' lordok házába 's 105nek az alsóházba lett felvéte által egyesiteték az angollal; de a' felzabadosítási oklevél 's azzal a' jogszerű egyenlőség elmaradt. Így léptek az uj századba az irek szolgáltság és jogtalanabb helyzetben mint egykor valának, 's a' természettől annyira megáldott sziget szegényebb és minden ipartól üresebb mint akármely ország a' föld

kerekségén, még pedig egy olly népnek hibája miatt, melly magát a' legszabadabbnak nevezi, 's az emberi jogok képviselőjeként szerepel mindenütt.

De már világra jött volt Irland szabadi-tója, O'Connell, kinek neve hazájaival össze van forrva, mint a' Napoleoné Frankhonnal 's a' Nagy Fridriké Poroszonnal. O'Connell Danielszületett aug. 6. 1774 Cahir-nál a' Fertin torkolatjánál 's az Ivragh hegy alján Kerry grófságban. Apja O'Connell Morgan, ivadéka az ivraghi clanoknak, kik nemzetségeket Irland legrégebb királycsaládjainak egyikeig vitték föl 's Erzsébet királynő alatt mint buzgó katholicusok jószágaitól megfosztattak. Azok egy részének igazgatását későbbi időkben újra megnyerték, mint ugynevezett (middle men) középrendűek, vagy haszonbérleti a' dublini egyetemnek; melly azokat Erzsébettől adományilag nyerte volt. A' Kerry-grófság két félsziget által képzetik, melyek Islandot kivéve minden europai tartományok közt legmesszebb nyulnak ki nyugat felé az atlanti oceanba, 's vad és kietlen szirtomladékos hegyek—völgyekkel borítvák. A' hegyek közt apró sötétes tavak kopár martokkal. Itt ott burgonya-termő hold egy egy füstölő kunyhó közelében. Ez külső arca egy grófságnak, melly éppen hozzáférhetlensége és terméketlen volta miatt kevésbé volt az angol tisztviselők zsarolásinak kitéve, 's lakosai ezekből nem veszithettek olly sokat eredeti jószivü jellemökből, 's a' többi irek makacs és fenekedő természetöktől mentebben maradtak. És e' csendes vidékben születék a' nagy igazgató (the great agitator).

Papi állapotra levén száruva, első mivelődését a' jezuíták St. omeri collegiumában Frankhonban nyeré, melly, nem levén az országban hasonló intézet, Irlandra nézt is papi iskola gyanánt volt, 's a' szellemlél fogva, mellyet növendékibe lehellett, bizonyára nem kevésbé szilárdítá az irek ragaszkodását elődeik hitéhez. De O'Connell érzé magában hogy ő valami egyébre van hivatva, mint egy magányos cellabani életre, vagy rejtett helyeken prédikálásra. Megerősitheté őt e' gondolkodásban azon körülmény, miszerint az ügyvédség meglön engedve a' katholicus ireknek. 1794 visszatére honába, a' törvénytudományok tanulására adván magát, 's négy évvel később már a' törvényszékek sorompói előtt találkozunk vele mint ügyes

és ékesenszóló ügyvéddel. Következő évben kezdé meg fondor cselszövényeit Pitt az irhoni parlament eltörlésére. Hogy e' fontos ügye felett honának O'Connell már akkor, az 1799k évben, éppen ugy érzett és ítelt mint ma, midőn a' miatt ítélőszék elibe állittaték, tanusítja egy akkor tett mondása: „Ha“ ugymond „a' népnek az emancipatiot csak annak dijául adnak, hogy e' rendszabályra (az uniora) egyezését adandja, sőt habár az emancipatio az unio után jótékony lenne is, ő utalattal vetné azt vissza.“ Hona ügyében politicailag föllépni O'Connellnek még igen is korán lett volna, ha szintén egy vagy más az időbeli társulatokba föl vala is tagul vétetve. Ki politicailag szándékszik működni, szükség hogy elébb más uton nevet és állást szerzett legyen népe közt magának. Ő az ügyvédi hivatalhoz tartá magát, 's hatályos külső, gyors elme 's szokatlan ékesszólás adományival levén felruházva, bámulatra méltó jogtudományi ismereteit olly jól használá, hogy hírnév és fényes jövedelem fön csak hamar feszült iparának gyümölcse. Azonban főkép a' népnek legnyomottabb része 's a' szegény clerus valának, a' kiknek javára lelkierejét szentelé. Az angol kormány vagy megbizottjai Irlandban akkor e' saját szerü politicát követék, miszerint ha valamely ügyes pap némi befolyást szerzett a' népre, addig vádolák és gyanusíták azt, mig a' közönség előtt megbélyegezve minden befolyásból kiforgaták, szintugy világi derék férfiakat összeesküvés 's több más bűnök gyanujába 's ítélőszékek elibe huztak és deportáltak. Magukat áruba bocsátó bírák, megvesztegetett esküttek 's hamis vallók mindig 's mindenütt készen állottak. Ezen fölfordultságnak, melly, mellözve az elítélteken történt igaztalanságot, az erkölcsiség végzikráját is ki kelle hogy oltsa a' nép szívébe, O'Connell színtolly nagy bátorsággal és szerencsével dolgozott ellene. Ezáltal mindinkább növekedett tekintete és hatása, 's 1809 fogva egynek tartaték ő a' nagy katholicus—egylet legmunkásb és legfontosabb tagjai közül, mellyhez türelmes protestansok is állottak vala, 's melly a' katholicusok emancipatióját tüzte volt ki czélul magának. Ezen egylettel szemközt az ellenpárt hivei is hason egyletekbe (orange societys) léptek össze, mellyeknek hatása azonban fölöttébb csekély vala. Nagyobbadán kormányi tiszték vagy olly

egyének valának ezek, kik általok valamely hasznót akartak kivívni maguknak. O'Connell azért nem másképp mint koldus-egyleteknek nevezé azokat. E' miatt párbajba keveredék I' Esterre hadnagygyal, mellyben ellenfelét agyon lövé. Egy más leendő párbaj Sir R. Peel-lel, akkor irhoni statusalttkárral, kinek viseletét O'Connell éles elmenyilaival érdekelte vala, a' kormány által meglön gátolva.

Nagy reményekkel üdvezlék az irek az egyházi dolgokban közönbös IV. Györgyöt, ki 1820ban lépe kormányra, 's ki a' szigetet következő évben meglátogatván, kimondhatlan örömjajjal fogadtaték. Maga O'Connell is a' tengerbe ment be a' királynak kiszálltakor elibe, 's egy irhoni babér koszorut nyomott fejére; de az irek reményeinek még egy egész évtizedig kelle hiúsultan maradni. 1825 ugy a' nagyszerű katolicus egylet mint a' narancsegyletek betiltatának. Az utolsók engedtek, de O'Connell csak más alakba önté egyletét, 's nyilván kimondá, mikép egy parlamenti rendelvény sem leendő képes az ő egylete munkásságát akadályozni. A' Canning 's utána következő Góderich lord igazgatása alatt nyugton maradtak a' katolicusok, mert jó érzelműnek hívék mind a' két ministert. De mihelyt 1828 Wellington és Peel, az emancipatio legnyilvánosb ellenei a' kormányt átvették, eljöttek láták a' katolicusok az időt komolyabb és elszántabb munkálkodásra. Elhatározzák, a' megyékbeli választókat, kik többnyire szegény, tudatlan 's papi befolyás alatt levő emberek voltak, rábírní, hogy kit se választanának a' parlamentbe olyat, ki nem kötelezi magát a' katolicusok emancipatiojára szavazni. Az ugy nevezett catholicus adó, mellyet az egylet koronkint az ország minden részeiben szedtetett, pénzerőt, a' papok jó meg rosz szavai erkölcsi eszközöket nyujtának. Egyleti biztosok járanak szét, intve 's fenyegetőzve kunyhóról kunyhóra, 's eredményük lön, mikép Clare megyében, hol másod választásnak kelle történni, mert az elébb választott Vesey Fitzgerald valamely hivatalt fogadott volt el, O'Connell Daniel a' nagy izgató a' parlamentbe követnek választaték. Ügyvédi gyakorlatát tette vala fel ő zálogul, miszerint választása törvényes, 's neki a' protestans eskü letéte nélkül hely fog a' parlamentben engedtetni.

Az elsőre nézt igaza is volt, minthogy választatását törvényszerűnek nyilvánítá a' sheriff; de utóbbi állítása egy kissé elstetett vala. Több választó tiltakozott a' ház előtt a' választás ellen, de az ülés már tovább volt előhaladva, semhogy elég sebesen hozathatott volna ítélet. Azalatt az egyletek elleni rendelkezés határideje is lepergett, 's a' katolicus-egylet egészen előbbi alakjában, csak még sokkal nagyobb hatállyal, lépe föl. O'Connell 's az ő beszédben színtolly hatalmas barátja Shiel utaztak egész országszerte 's a' forrongó anyagot a' legerősbb ellenzékké keleszték a' Wellington és Peel igazgatása ellen.

A' kormány megismeré a' forráshól eredhető veszedelmet 's hogy annak lecsilapítása multhatatlan engedményeket igényel. Dawson, Peel sógora, parlamenti tag, ismeretes mint az emancipatio legbuzgóbb ellene, vala az első, ki egy vendégség alkalmával az emancipatio mellett nyilatkozott. Egy a' hatalom uraihoz olly közel álló ember szájából e' nyilatkozat már annyi volt mint kormányi féligérettétel, tán arra is számítva, hogy az egyletnek működését megszüntesse. Azonban ez nem hagyta magát szép szólásmódok által elámíttatni, hanem képzelhetetlen munkásságot fejtett ki. Fiókegyletek állittattak az anya-egylet céljait minden pillanatban erőhatósan pártolandók. A' protestansok sem maradtak nyugton; a' „narancs páholyok“ halottaikból feltámadtak, uj, ugynevezett braunshweig-clubok keletkeztek 's a' két párt derekasan váltogatta egymásközt a' gúnyt és szitkokat. Erőszakos tényeknek sem volt hiánya 's különösen Tipperary megyében egy csendes izgalom működését lehetetlen vala fölfogni. Csoportonként, ollykor több ezerekre menőleg, vonultak katolicusok protestans városokon keresztül. Sőt bizonyos Lawley 20—50,000 embert gyűjtött volt maga köré, kikkel a' sziget protestans északi résziben városról városra járt. Az ingerültség növekedett mind a' két felől, 's már már dühös lángokba vala kitörendő, ugy hogy a' katolicus-egylet vezérei megrémültek mikép tán igen is messze mentenek. Ők a' kormánynyal homlokegyenest csak egy lehetőségig ijesztő állást akarának venni, a' nélkül hogy igen messzemenés által mindent elrontanának. O'Connell, kinek a' népkedélye feletti hatalmát ismerték, kéntelen volt az ingerültekhez szólani, 's a' néptömeg,

melly elnyomóinak zsarnoksága miatt minden törvényt, minden mérsékletet nyakasan félretvetni megtanult vala, rögtön fejet hajtott nagy igazatója békeszavának.

Azonközben a' kormány, melly a' dolgok veszelyes állását 's tulajdon gyengeségét igen is tudá méltányolni, a' legnagyobb csendben, ugy az emancipatio elleneivel, mint az egylet vezetőivel alkudozásokba ereszkedett. 's annyira haladott vala, mikép a' parlament kinyitása után februarban 1829 az emancipatio-billt előterjesztheté. Aprilis 13 királyi szentesítést nyere a' bill és törvényé lön, miután a' katolicus-egylet már azelőtt önként feloszlott vala. De ugyan ekkor megszorítást szenvedé a' választási jog, mikép ezentul nem 40 silling, hanem legalább 10 font évi jövedelem adna jogot a' választásra. De hallgattak az irek 's még O'Connell is, ki csak az elébb tette volt zálogba vétét 's életét a' negyven sillinges választók joga sérthetlensége mellett, helyesnek látá hallgatni. Maj. 15 megjelent a' parlamentben O'Connell, hogy a' catholicus követek számára határozott uj forma szerint az esküt letegye. De mivel ő ezen uj esküforma kelése előtt választatott volt, uj választásnak kelle magát alávetni. Viszonti megválasztása nem akad' semmi nehézségre, 's a' catholicus adópénzre másodizben nem lesz vala szükség; beszédének ereje 's a' dolgok hatalma, miknek kivivását ő mint parlamenti tag honának ígérté, elégséges lett volna. Nem csekélyebb vala ugyan is, a' mit O'Connell honfiaiának ígért vala, mint szabadságuk visszaszerezése egy önálló ir parlament alatt.

(Folytatása következik).

VAK ARSZLÁN.

Hős költemény.

Első ének.

Méla fénnel járt a' hold az egen, 's halvány ezüst sugárt lövelt Boudvárának csön-des ablakára.

Zandirhám felkelt ágyából 's enyhülvén sebének fájdalmai, lelkében nyájas képek szövődtek, édes kinban usztak gondolatjai.

Egy nyert vészes harcz emléke, 's egy még nem ismert érzelem, mellyet keblében

kis Kopoletnek uj szülött szép gyermekének gyenge csevegése fejtett, dalra gyujták érző keblét.

'S zengeté halkal hárfáját, mig Jolán féléberén szunyadott, 's a' dajka az ötvennapos csecsemőt ringatta bölcsőjében.

„Zengd el a' mult bus napok csatáit, zengd el Zándirhám! Izorát; hallék róla szép regéket, fáj lelkem hogy a' vész között küzdelmeitekben nem osztozhattam.

Ha nem sulyosok sebeid, zengd el oh férjem a' vak orosz lányt, lelkem élvet lel a' dalban melly a' hősek napjait beszéli.“

Ekkint szóla Jolán Zandirhámhoz, 's a' rabonban felfogá hárfáját.

„Örömmel zengek drága nőm, kedves vagy nekem mint a' dal, 's hasonló is a' dal szelleméhez: általatok átzeneg nevem a' századok hosszu során, mert a' dal és a' szerelem édes anyja a' hirnévnek, ők az elévült porokat rengetik a' századok bölcsőjén.

Majd az utód, midőn ajkain, dalomban, a' mult idő feltámad, büszkén viendi fel családfáját a' dalnokok fejdelméhez, felél ekkor ujra nevének phoenixként alvó porunkból, és a' hirben feltámadunk.“

Igy szólt Zandirhám és arczhevülve megzungatá zengeteg hárfáját 's így zengé hírét a' napoknak:

Élt egy lány a' hét erdők hónapban: Izorának nevezék a' lánykát. Büszke csarnok néze rá jövőben, melly feküdt a' torjai szirtken. Torja szirtje tünde tájékánál gazdagabb volt bájban a' leányka.

Midőn még nzengett szép Izora hangjainak hárfalágy csengése, midőn még mint öntudatlan gyermek ringa bölcsőjében: a' ke-lőnap szót váltá a' holddal, a' hold átkiálta a' bérceken, az éjszaka sötét királyához, 's küldének hárman három galambot, szép Izora ablakára.

Éppen szunyadott a' gyermek, szunyadott a' dajka bölcsőjénél, nyitva volt az ablak a' szellőnek, melly a' völgynek illatával szállt a' csarnok kebelébe.

És im hallszék lassudad nesz, mint midőn a' hatyu szárnya lágyan verdesi a' tavak vizét.

És im hallszék lassu ének, mint midőn az acolhang zúg zengő szirttek üregében.

Három galamb szálla ablakára a' torjai szirt kevély várának, és a' nesz volt szárnyuk

csattogása, és a' dal a' szellőzengés, melyet, mint hárfát kezemmel, szárnyukkal pengettek a' galambkák.

Mit hozál? szólt egy galamb a' máshoz.

Egy sugárt a' naptól, így felelt ez, szép Izora bájsemére.

És te mit hozál szép Izorának?

Egy sugárt a' holdtól, így felelt ez, szép Izora bájarczára.

És te mit hozál szép Izorának? kérdezők ketten a' harmadiktól.

Az éjkirály palástjából barna fűrtet hoztam neki, barnát mint a' holló szárnya csilgafénnyel összeszöve.

És leszálltak mind a' hárman szép Izora bölcsőjére 's elönték szemét a' napsugárral, méla fénnel önték rózsaaarczát, éjsfűrttel borították fejceskjét, 's megverdesvén szárnyakkal a' szellőt, a' szellőnek lágy csengését tették a' leány arczára, 's elrepültek mind a' hárman.

Igy nőtt fel bájló Izora annyi bájjal és szépséggel, így nőtt fel bájló Izora az ifjaknak szerelmére.

Hódolva hulltak ezren lábához, képe volt a' leventék vezére; de a' lányka tiszta érzetével szög Hiadort boldogítja.

Második ének.

Mikó zengő erdejében egy vadászfi állt gond közt vajudva, ive és három kopója heverték előtte szétterülve, 's köztük tétovázó pillantása sugárzék az ifju vadásznak.

De sötét volt e' pillantás, 's rémes mint az üstökös sugára, vérben fürdőnek szemei, villámok az éjsfűrt fellegében.

És im felemelte fejét, 's arczhevülve néze fel a' várra, hős Zováthnak csillogó várára, hol gazdag áldomás vala hárfák vidám zengésénél—és kibocsájtván szakállát melyet eddig fogaival rága, illy szavakat dörge bőszerkesztéssel:

Vidámon vagy büszke lányka, hiszen holnap születésed napja... hah! éljenzök közé ne dörögjen átkot összetépett lelkem,... élj soká ha Ormuzd úgy akarja: de megvetéd szerelmét Szávárnak, megvetetted hódoló szerelmem, ki erősebb vagyok a' bazaltnál.

Hasztalan hullék lábához, hasztalan levél oltárom, kebled meg nem lágyítá szerelmem: de kelljen bár a' napot ledulnom, széttipornom a' természet lelkét..... feljajdul boszumon a' mindenség 's enyém leszesz vagy meghalok.

Itt újra gondba mélyede... végre felriadt kürtjébe dördült, csörtetés hallszék a' rengetegben, egy apród jött elé a' vadonba, Hejh Thomi! szóla Szávár sötéten, bocsásd szerte a' kutyákat, ived jól legyen feszítve, egy percz alatt vad kell nekem bár minő, csak piros vére legyen.

És megcsikorgatá fogát 's felkapván ivét a' földről berohant az erdő sűrűjébe.

Harmadik ének.

Benn a' várban hős Zováth várában vidám hárfák zengének székel dalt... a' ki látta szép Izora tánczát nem tudá: lépte zeng vagy a' hárfá?

Mint az ajk együtt jár a' beszéddel, mint a' szemfehér a' szemsugárral, egy volt szép Izora táncza és a' hárfák bájoló zenéje.

Lépte szellő lebbenet volt, ékes hajnal mosolygása; a' ki látta mozdulatit, annak szívében járt a' lányka; a' ki látta pillantását, látta ott a' nyiló menyvilágot.

Bámulva néze őt minden ifju, 's szive dagadt a' véneknek elfelejtett szerelemtől.

Amde bús volt szép Izora, szeme gyakran néze ki ablakán, ha nem jön-e hodvilágon egy ifju fehér lovával hárfát emelve vállain?

És egyszerre napvilág lön arcza, felynyilt szeme mint korányi vidék, 's napsugárként ége pillantása. És ellenge öszfűrtü atyjához, hős Zováthoz lenge mint a' szellő 's átölelte mint fényiv az eget.

Hat dalnok veré hárfáját, 's tizenkét szem ége Izorára, de kettő vad szikrát lövelt a' lányka minden mozdulatára.

Némán nézte az ifju Izorát, hárfája szerelmet sira, 's ajkin a' dal csak szerelmet beszélt.

És im nyílt a' fényes ajtó, szögfürtü dalnok lépik be vállán emelve hárfáját, míg az udvaron apródja hattyu ménjét vezetgette.

És Izora forróbban ölelte ösz fűrtü atyja derekát, karja reszketvén a' hévtől, mely egész lényét elönté, eredvén szive tájáról.

Lopva néze majd a' szög dalnokra, lopva néze napsugár szemével, míg az hozzá jött szcliden 's idvezlé egy méla zengeménnyel.

A' lány lelke éjszemére szálla, 's szót váltá a' szög ifju dalával, míg a' hat dalnoknak egyike vérben forgatá szemeit.

Légy idvez! szóla hős Zováth, légy id-

vez szög Hiador lakomban, mért hagyád el
ősz atyádat, örömnkben a' hős mért nem
vesz részt.

Bus atyám — felelt Hiador — nincs neki
öröme a' világban, sötét éj az ő világa, sötét
mint a' kihunytak hazája, a' mióta nem
látja a' napot melly fénylett egykor hős csatáira.

És való e, szóla Zováth, való hogy vak
a' csaták arszlánja? az ő kardja, melly retten-
tőbb volt hadas Irnák kardjánál, nem lesz már
csatáink vezetője? szegény szegény hős Otobár!

De félre most a' bánattal, a' mit reánk
mért a' jó ég, panasz nélkül kell hordanunk:
osztozz ifju örömnkben; tedd le hárfádat és
tánczolj; az ifuság az örömek kora!

Nem, hős Zováth, nem tánczolok, a' bánatnak
nincsen táncza, mikint vigadnék váradban
mig atyám otthon könnyezik?

Csak eljöttem hogy lássalak 's hogy lássam
ékes lányodat, a' hét erdők szépségét, hogy
lássam 's visszatérjek égő szerelmemmel.

Szolt az ifju és Izora hókezét lágyan
nyujtván kezébe: Hiador — szolt — fáj nekem
az öröm ha téged bánatban tudlak, de
nem kérlek hogy maradj közöttünk, atyádnak
többel tartozol mint szerető Izorádnak,
menj vissza atyáddhoz.

És az ifju a' hattyukezekre egy pár
könyüt és egy csókot ejte 's visszaindult ke-
sergő atyjához.

Es Izora könyvtől ázott szemmel néze ab-
lakán a' holdas éjbe, mig a' hattyu mén mint
kis fehér pont tűnt odább a' keskeny bércz
nyíláson.

Negyedik ének.

E' perczen elnémultak a' hárfák és a'
láng tekintetü dalnok hárfáját eldobva kezé-
ből és levette sötét talárját kiállta a' csarnok
közepére.

Arczán a' büszkeség vérpirosan ült, mi-
kint a' hajnal ül az egen. Öltözetje csillagos
ég vala. Termetét fejedelmi köntös fedé; 's a'
bibort tengerek drága gyöngye.

Idvezellek Zováth! — szóla, — ki várodba jöt-
tem titkon hogy lássam ékes lányodat kinek
szépségét a' kárpát a' libanonnak beszéli.

Én vagyok a' bolgárok vezére, tula' ha-
vason széles birtokon, 's határain orosz lány
nép tanyáz.

Nevem Zalán, jól ismernek a' népek kik-

kel csatáztam, vérben fürdenek a' harczy síkok
holott vezérlem népemet.

Hódol nekem minden nemzet, Marostól
a' fekete tengerig, a' havasok belényekkel, a'
tenger drága gyöngyel adózik.

És im Zováth, egész országomnak dicső-
ségét megosztom lányoddal, szívem tenger,
gyöngye a' szerelem, e' kincscsel is lányodnak
hódolok.

Add nekem őt, add nőmül Izorát és én
barátja leszek népednek: rontson reátok a'
Borysthenes, vagy törjön reátok Meotis tava,
készen álland a' fekete tenger kivivni a' csa-
tát ti értetek.

Békességben élendek veletek mint férj a'
növel békességben él, boldogságom leszen
boldogságtok, 's testvéreim lesztek egyen-
gyen.

Szólott Zalán, de elborult Zováth, mert
tudá hogy lánya hü szerelme nem vihartól
zaklatott hab melly olly gyorsan elenyészik.

És így felelt a' vezérnek: lányom sze-
mével nem látok, szívével nem szerethetek,
kérj szerelmet Izorától, 's én határozatán meg-
nyugszom. És előhívá Izorát hogy választ ad-
jon Zalánnak.

Jó fejdelem, kevélylyé tesz szerelmed, szó-
la szerényen Izora; de szívem már másért he-
vül 's szép szerelmed nem viszonzhatom.

Zalánnak arcza dulva lön 's ekint szó-
la elfojtott haraggal: birnom kell kezéd Izo-
ra, esküszöm a' bolgárok vérére, érted hazá-
dot is legyilkolom, még is birni fogom sze-
relmedet.

Igy szóla 's kirohant a' csarnokból, utá-
na a' más öt hárfás, mind az ötön bolgárok
valának, szolgálatjában a' fejdelemnek.

A' vendégek zavartan állának, az ifjak
szabljajokot keresték.

Mit tegyek atyám! szóla Izora atyjának
kezét csókolván, vész fenýiti szent hazámat,
miattam oh vész fenýiti a' hont.

Ne aggódj, szólának a' levanték, fogjon
kopját ki téged hün szeret, és olly erős lesz
táborunk, mint mädön a' hazáért harczolunk.

Ötödik ének.

Alig végzék a' levanték, 's im az ajtó
ujra nyílik. Egy apród jött szétszilált hajak-
kal, arczáról a' vér nyakára csorgott.

Fel Zováth! fel harczok hős vezéri! min-

dén bajnok ragadja kopóját, vész fenýíti a' nép rabonbányát.

Mi az, mi az? kérdé Zováth 's vértjét már karán emelte, szablyája már csillogott kezében 's elsötétült arca a' haragtól.

Orvsereg csapott a' rabonbánra, csak Zandirhám küzd és fiad, én segítségért szaladtam, fel hős Zováth, fel utánam.

Thomi volt a' véres apród, és kirontra a' csarnokból, utána tünt minden férfi, csak a' nők maradtak a' várban, busan szorongó kebellet nézván a' haladók után.

Hosszu percz tünt 's már a' hősek meszse tüntek el a' láthatárról egy vadonnak alkonyába.

És im megnyílik az ajtó, 's hat sötét siskas rohan be szolgálakkal és szikrázó szemekkel.

Rémület szállá a' nőket, 's ijedve sikoltozának, mig köztük a' hat sötét orv átronta a' rémült Izoráig.

Izora elájult ijedtében, a' mint egy orv ölére ragadta, a' nők borzalomtól eldermedve nézék, mig a' leányrablók kirohantak a' várudvaráról.

Nem volt ki fusson segédül, nem volt egy férfi a' várban, annak egész őrizetét magával vitte a' hős Zováth.

Ezalatt Zováthék mentek belebb belebb a' vadonba 's im az apród megcsapkodva ményjét elrohant egy tévuton üvöltve, és mig szaladt hallszék vad kaczaja.

Csel van itt! ordita Zováth, 's felragadva biztos parittyáját, lesújtá az üvöltő apródot.

Vizsgáljátok meg az átkozottat, és mi szaladjunk vissza a' várba, magánosan hagytuk ott a' nőket, 's a' bolgárok gyanusok elöttem! szóla Zováth 's visszaindulának, mig néhány az apródhoz ment, ki éppen a' végsőt hörgé.

Megnézék az elhunyt arcát; csak fején viselt egy sebet, Zováth parittyája helyét, arczáról a' vért mind letörülték... álnok játékot üzött ő és befesté vérrel arcát hogy Zováthot várából kialsalja.

(Folytatása következik).

Kolozsvári labdacok.

Liszt és aradi király-liszt! Mianap Z. olasz énekes Kolozsvártt időzván, egy

helyt meglátta nagy betűkkel fölírva „Aradi király-liszt“, furioso megy be tehát a' boltba 's kérdezi accelerando: itt van-e Liszt?— A' kereskedő dolce mutatta meg jóféle lisztjét:.. mire Z. egészen decrescendo oda hagyá a' boltot.

Mióta Q. fölfogadta, hogy több verset és beszélyt nem irand: azóta nagy szárazság uralkodik.

Mint írják, egy muszka radical hirlap azt a' hirt terjeszti, hogy revolutio fog kiütni nem sokára. Ezt csak azért teszi, mivel reméli így praenumeránsai számát növelni, és és hogy 600 pengő havi biztosítékot kapjon. Prosit.

A' kolozsvári szinpadon, jun. 4én nagy zenészeti és szavalati estvély volt: több műkedvelő patkányok, egerek 's denevérek vettek részt az estvély érdekesbé tételében.

Remélni lehet, a' jövő télre rendeletek bocsátatnak ki a' fűtyölés ellen: P. M. egy vig- Z. J pedig egy szomorujátékot most végeztek el.

X. báró legkedvesb barátját — a' fekete Actaeont, haragjában agyon lötte.

Egy conservativ tervet készít a' szekérkerekek megállításáról.

Junius 14 és 18-ik napján igen nagy hőség volt: a' szomszéd kis fehér eb lihegve nyújtogatta ki nyelvecskéjét — közel volt a' megdűlödéshez.

Az óvári ferencziek toronyóráját rohanónak nem lehet mondani: már esztendeje hogy nem üt.

Kolozsvártt nincsenek széptevők: K. 64 éves özvegy, 18 éves leányt vett nőül.

Monostor utczán ezután port nem fogunk nyelni: sokan mondják, jó volna kikövezni.

Most került ki sajtó alól illy czimű munka: corrosiv, conservativ és destructiv labdacokról. Irta Poltron Matyi. Ára: 1 praenumeratio.

(Folytatjuk).

Keserü Ödön.